

Немања Калезић,
Народна библиотека Србије, Београд
nkalezic11@gmail.com

Критичко издање научне грађе

Проблеми у комуникацијама у Првом светском рату

Након слома Краљевине Србије у зиму 1915. године и стационирања српске војске и државног апарата у Краљевини Грчкој, у Женеви¹, у Крфу² и у Риму³ почињу да излазе прегледи (билтени) стране штампе и штампе на српском језику која је излазила у како у емиграцији тако и у окупираној Србији. Паралелно са изласком ових билтена појављују се личне публикације које издаје Југословенски одбор у Паризу⁴, Лондону⁵ и Вашингтону⁶ под јединственим именом „Југословенски билтен“. Непосредно после рата излази билтен у Женеви⁷ којем се редакција налазила у Паризу. Лондонско издање је имало званичан назив (The) Southern Slav Bulletin (Јужнословенски билтен).

¹ (Le) Bulletin du Bureau de Presse Serbe a Genève. Женева. Год. I. бр. 1. – септембар 1916. Год. III. – 1918.; Преглед листова српског пресбириа у Женеви. Женева. Год. I. бр. 1. – 8. септембар 1915. Год. IV. бр. 875. – 7. новембар 1918.; Report of the Serbian Press – bureau in Geneva. Женева. Год. I. – 1918.

² Преглед стране штампе краљевског српског пресбириа министарства иностраних дела. Крф. . Год. I. – 1916. Год. III. – 1918.

³ Недељни преглед италијанске штампе Рим. Издавало: Краљевско српско посланство у Риму. . Год. I. – 1916. Год. III. – 1918.

⁴ (Le) Bulletin Yougoslave. Париз. Год. бр. 1. – 1. октобар 1915. Год. IV. бр. 39. – 1. децембар 1918.

⁵ (The) Southern Slav Bulletin. Лондон. Год. бр. 1. – октобар 1915. Год. IV. бр. 32. – 26. јул 1917.

⁶ Bulletin Yougoslave, Washington (U.S.A.)

⁷ (Le) Bulletin Yougoslave. Женева. Год. бр. 1. – 29. новембар 1918. Год. II. бр. 27. – 5. јул 1919.

Како се види из приложеног писма, вести које су преносили билтени су услед лоших комуникација и немогућности да се увек користи телеграф преношене касно а често и нетачно због лошег превода. Писмо које се прилаже налази се у рукописном фонду Тихомира Ђорђевића⁸ у Народне библиотеке Србије и донекле осветљава овај проблем.

Војислав Јовановић Марамбо⁹ Тихомиру Ђорђевићу¹⁰

13. априла 1917.

Драги Г. Ђорђевићу,

Заборавим све да Вам кажем: будите обазриви шта преводите из „Српских новина“ и наших солунских листова. Сва званична саопштења која изађу у „Српским новинама“ ми добијамо телеграфски и она изађу у енглеским листовима на 20–25 дана пре но у Билтену. (Десио Вам се већ 2–3 пута да донесете те старе вести).

Исто тако, солунски листови доносе већином вести из Србије по Женевском билтену – 5–6 недеља доцније, а Ви водите те вести 3–4 недеље после тога из њих. Нашао сам један случај да је једна вест прво донета по Женеву, па онда (2 месеца доцније!) исту ствар по „Српском гласнику“, и, што је најглавније, те се две вести не слажу у појединостима тако да изгледа „фарбање“.

Преводи [Коплан..] (нечитко), сви без разлике у Билтену, испод су сваке критике. Има силних нетачности, скандалозних нетачности, у најважнијим стварима.

С поздравом Ваш В. М. Јовановић

П.С. – Прилажем овде ове две истоветне белешке. Будите само добри па ми их вратите.

Ово је врло незгодно, јер ове наше податке свакако да прибирају они у Форен Офису, па се морају крстити и левом и десном. О стању у Србији има пуно вести које су тако погрешно преведене да су нам од штете!

⁸ Ђорђевић Тихомир Р. 1868 – 1944, етнолог, универзитетски професор. За време Првог светског рата је био распоређен у Заробљеничку команду у Ниш, а након 1916. године налази се у Лондону где се активно укључује у државну пропаганду.

⁹ Јовановић, Војислав Марамбо 1884 – 1968, књижевник, универзитетски професор. На почетку Првог светског рата ради као војни цензор, касније се налази у Ратном пресбируу. 1916 одлази у Лондон где је краће време био шеф Пресбируа српске владе у Лондону. Од краја 1917. води пропагандни биро при амбасади у Вашингтону.

¹⁰ Народна библиотека Србије, рукописно одељење, Синг. ТЂ 6264/321